

Nr 64.

Ankom till riksdagens kansli den 15 juni 1920 kl. 1/23 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av vissa förslag om ändrad lydelse i vissa delar av den av 1919 års lagtima riksdag villkorligt antagna nya lagen om val till riksdagen.

Närvarande: Herrar Clason, Strömberg, K. J. Ekman, Magnusson i Tumhult, Jansson i Edsbäcken, Zander, Henrikson, Hansson i Gårda, Andersson i Igelboda, Karlsson i Vadstena och Persson i Fritorp.

I sina utlåtanden nr 44 och 52 vid innevarande riksdag anmälde konstitutionsutskottet sin avsikt att i ett senare utlåtande sammanföra de förslag om ändringar i den av 1919 års lagtima riksdag villkorligt antagna nya lagen om val till riksdagen, vilka utskottet i anledning av de kungl. propositionerna nr 286 och 327 samt motionen I:290 anser sig böra förorda. Utskottet får sålunda nu avgiva ett dylikt utlåtande med hemställan om sådana ändringar i den 1919 villkorligt antagna vallagen, vilka direkt motsvara de ändringar i 1909 års vallag, varom utskottet i sina nyss nämnda utlåtanden hemställt och vilka av riksdagen beslutats.

Därjämte tillåter sig utskottet att hemställa om ytterligare två ändringar i den 1919 villkorligt antagna vallagen. Den ena av dessa ändringar avser § 4 i nämnda lag och utgör en nödvändig konsekvens av det beslut, som riksdagen i anslutning till konstitutionsutskottets utlåtande nr 53 fattat

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 5 saml. 48 häft. (Nr 64.)

och enligt vilket § 24 mom. 1 i förordningen om kommunalstyrelse i stad skall ändras i sådan riktning, att de namn, som vid stadsfullmäktigeval skola få uppföras å valsedel, må utgöra högst dubbelt så många som det antal stadsfullmäktige, valet avser. Den andra ändringen avser § 40 i den villkorligt antagna vallagen och innebär, att ordalydelsen i denna paragraf bringas i full överensstämmelse med det förslag om ändrad lydelse av § 16 riksdagsordningen, som vid 1919 års lagtima riksdag antogs såsom vilande. Enligt 40 §:s i den villkorligt antagna vallagen nuvarande lydelse skall nämligen underrättelse om orsaken till utslutande från rösträtt icke skickas till dem, »vilka åtnjuta fattigunderstöd». I den lydelse av § 16 riksdagsordningen, som antagits såsom vilande, stadgas däremot, att valrätt ej tillkommer den, »som är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning». Här föreligger alltså en bristande överensstämmelse, som enligt utskottets mening bör rättas.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen måtte för sin del antaga följande

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse i vissa delar av den av 1919 års lagtima riksdag villkorligt antagna nya lagen om val till riksdagen.

Härigenom förordnas, att 4, 31, 32, 38—43, 45, 55, 68—70, 76, 78 och 79 §§ i den av 1919 års lagtima riksdag villkorligt antagna nya lagen om val till riksdagen ävensom det vid samma lag fogade formulär till protokoll vid riksdagsmannaval skola erhålla följande ändrade lydelse:

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

4 §.

4 §.

Vid val — — — vid elektorsval.
Val av elektorer — — — vartdera av dem.

Vid val — — — vid elektorsval.
Val av elektorer — — — vartdera av dem.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Om utövande av rösträtt äge i övrigt tillämpning vad i sådant hänseende gäller i fråga om val till stadsfullmäktige.

I fråga om valsättet skall, *med de nedan i denna § stadgade undantag*, vad om val till stadsfullmäktige gäller äga motsvarande tillämpning.

A valsedel må upptagas högst dubbelt så många namn som det antal elektorers, vilka skola utses för valkretsen. Upptager valsedel flera namn än sålunda är medgivet, anses de sista övertaliga namnen såsom obefintliga. Å valkuvert skall vara tydligt anbragt ordet »Elektorsval». Finnes nämnda ord anbragt å valsedel, skall detta icke föranleda vare sig att valsedeln ogillas eller att ordet anses utgöra eller tillhöra partibeteckning.

Kostnaderna för valets kungörande ävensom utgifter för de för valet erforderliga kuvert, blanketter och stämplars skola gäldas av den kommun, för vilken valet äger rum, eller, där sådant i motsvarande hänseende är stadgat beträffande val till stadsfullmäktige, av statsverket.

31 §.

1. I valkrets, som innefattar flera kommuner, skall med de undantag, som här nedan i mom. 2—6 angivas, varje kommun bilda ett valdistrikt.

Om utövande av rösträtt äge i övrigt tillämpning vad i sådant hänseende gäller i fråga om val till stadsfullmäktige.

I fråga om valsättet skall vad om val till stadsfullmäktige gäller äga motsvarande tillämpning. Å valkuvert skall vara tydligt anbragt ordet »Elektorsval». Finnes nämnda ord anbragt å valsedel, skall detta icke föranleda vare sig att valsedeln ogillas eller att ordet anses utgöra eller tillhöra partibeteckning.

Kostnaderna för valets kungörande ävensom utgifter för de för valet erforderliga kuvert, blanketter och stämplars skola gäldas av den kommun, för vilken valet äger rum, eller, där sådant i motsvarande hänseende är stadgat beträffande val till stadsfullmäktige, av statsverket.

31 §.

1. Valkrets, som består av en stad eller del av stad, bildar ett valdistrikt; dock må, där så finnes lämpligt, sådan valkrets delas i två eller flera valdistrikt.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

2. Valkrets, som består av en stad eller del av stad, bildar ett valdistrikt; dock må, där så finnes lämpligt, sådan valkrets delas i två eller flera valdistrikt.

3. Är landskommun delad i valkretsar för val av kommunalfullmäktige, utgör sådan valkrets ett valdistrikt vid riksdagsmannaval, såvida icke ytterligare delning i valdistrikt beslutes i den ordning i mom. 5 eller 6 sägs.

4. Höra delar av landskommun till olika valkretsar för riksdagsmannaval eller skall, på sätt i förordningen om landsting särskilt föreskrives, del av landskommun utgöra valdistrikt vid landstingsmannaval, bildar varje del ett valdistrikt för riksdagsmannaval, där ej jämlikt mom. 5 eller 6 ytterligare delning i valdistrikt beslutes.

5. Landskommun, valkrets för kommunalfullmäktigval samt sådan del av kommun, som i mom. 4 sägs, skola, där antalet invånare i sådan kommun, valkrets eller del av kommun överstiger 3,000, indelas i två eller flera valdistrikt med högst 3,000 invånare; dock att på framställning av kommunalstämma Konungens befallningshavande må härifrån medgiva undantag, där särskilda förhållanden inom kommunen anses göra sådan indelning obehörlig eller olämplig.

6. Om kommun, valkrets för kommunalfullmäktigval eller sådan del av landskommun, som i mom. 4 sägs, till följd av samfärdsförhållanden eller andra orsaker finnes icke lämpligen böra utgöra ett enda valdistrikt, må sådan kommun, valkrets eller del av landskommun delas i två eller flera valdistrikt.

32 §.

1. Förslag om delning av valdistrikt, som i 31 § 2 mom. och 6 sägs, må väckas genom framställning hos Konungens befallningshavande av den, som är boende och vid riksdagsmannaval röstberättigad inom den kommun eller del av kommun, om vars delning i valdistrikt är

32 §.

1. Förslag om delning av valdistrikt, som i 31 § 1 och 6 mom. sägs, må väckas genom framställning hos Konungens befallningshavande av den, som är boende och vid riksdagsmannaval röstberättigad inom den kommun eller del av kommun, om vars delning i valdistrikt

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

fråga. Ej må framställning — — är fråga. Ej må framställning —
— till olika valdistrikt. — — till olika valdistrikt.

Utan föregående framställning vare Konungens befallningshavande berättigad och i fall, varom stadgas i 31 § 5 mom., pliktig att om indelning i valdistrikt eller ändring i redan skedd indelning förordna, sedan på landet kommunalstämma och i stad stadsfullmäktige beretts tillfälle att i ärendet avgiva yttrande. Om ändring i distriktsindelning vare Konungens befallningshavande pliktig att i den ordning nyss sagts förordna även för det fall, att så erfordras, då landskommun, efter att tidigare hava indelats i valdistrikt för riksdagsmannaval, delas i valkretsar för kommunalfullmäktigval.

Beslut angående indelning i valdistrikt skall av Konungens befallningshavande omedelbart kungöras och, där det icke på anförda besvär undanröjts, träda i tillämpning beträffande val, som förrättas enligt den under nästpåföljande år upprättade röstlängden.

2. Över beslut, som — — — förordningarna om kommunalstyrelse.

38 §.

Röstlängd upprättas före den 30 juni varje år — — — —
meddelas av Konungen.

39 §.

Senast den 30 juni skall röstlängd — — — — göra avskrift därav.

40 §.

Från och med den 6 till och med den 12 juli skall röstlängden vara å lämpligt ställe inom valdistriktet under behörig tillsyn framlagd för granskning.

Där å någon ort särskilda omständigheter därtill föranleda, må efter Konungens befallningshavandes medgivande stället för röstlängdens framläggande till granskning förläggas utom valdistriktets område.

40 §.

Från och med den 6 till och med den 12 juli skall röstlängden vara å lämpligt ställe inom valdistriktet under behörig tillsyn framlagd för granskning.

Där å någon ort särskilda omständigheter därtill föranleda, må efter Konungens befallningshavandes medgivande stället för röstlängdens framläggande till granskning förläggas utom valdistriktets område.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Det åligger valnämndens ordförande eller magistraten att ej mindre senast den 30 juni kungöra, på sätt i 41 § sägs, tid och ställe för framläggandet än även ofördröjligen till envar i röstlängden upptagen person, som däri icke antecknats såsom röstberättigad, härom med allmänna posten sända underrättelse med angivande av den eller de omständigheter, på grund varav han från rösträtt uteslutits. Till dem, vilka åtnjuta fattigunderstöd eller sakna stadigt hemvist, vare dock ej nödigt att sända underrättelse.

I kungörelse samt underrättelse, varom i denna § förmäles, skall jämväl angivas tiden, inom vilken anmärkning mot röstlängd för att upptagas till prövning bör, jämlikt 42 § här nedan, vara till valnämndens ordförande eller magistraten inlämnad, samt tid och ställe för prövning enligt 45 § av sålunda gjorda anmärkningar.

Det åligger valnämndens ordförande eller magistraten att ej mindre senast den 30 juni kungöra, på sätt i 41 § sägs, tid och ställe för framläggandet än även ofördröjligen till envar i röstlängden upptagen person, som däri icke antecknats såsom röstberättigad, härom med allmänna posten sända underrättelse med angivande av den eller de omständigheter, på grund varav han från rösträtt uteslutits. Till dem, vilka *äro av allmänna fattigvården omhändertagna för varaktig försörjning* eller sakna stadigt hemvist, vare dock ej nödigt att sända underrättelse.

I kungörelse samt underrättelse, varom i denna § förmäles, skall jämväl angivas tiden, inom vilken anmärkning mot röstlängd för att upptagas till prövning bör, jämlikt 42 § här nedan, vara till valnämndens ordförande eller magistraten inlämnad, samt tid och ställe för prövning enligt 45 § av sålunda gjorda anmärkningar.

41 §.

Kungörelse samt underrättelse, varom i 40 § förmäles, skola avfattas enligt av Konungen fastställda formulär.

Kungörelsen skall uppläsas i kyrkan och, där så kan ske, i ortstidningar införas.

42 §.

Vill någon, vilken — — — eller magistraten sist den 18 juli före klockan tolv på dagen.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Närmare föreskrifter angående anmärknings framställande må meddelas av Konungen.

43 §.

Har någon — — — anmärkningens prövning. Sådan underrättelse skall avfattas enligt av Konungen fastställt formulär.

45 §.

Den 25 juli — — — vare förhandlingarna offentliga.

Sedan vid sammanträdet tillfälle lämnats till bemötande av gjorda anmärkningar med rätt för den, mot vilkens rösträtt anmärkning blivit enligt 42 § framställd, att åberopa jämväl omständigheter, som inträffat efter den 18 juli, skall valnämnden — — — — — tecknat å längden.

55 §.

När val till andra kammaren skall äga rum, låte Konungens befallningshavande därom i god tid förut utgå kungörelse, som uppläses i kyrkorna och införes i ortstidningar. I kungörelsen upptages antalet av dem, som skola väljas inom valkretsen, och utsättes, utom dag och tid för valet, valstället för varje valdistrikt samt tid och ställe för rösternas sammanräknande. Kungörelsen skall tillika innehålla erinran om den skyldighet, som jämlikt 70 § åligger valförrättare, att ofördröjligen till Konungens befallningshavande insända valkuvert, valprotokoll och röstlängd.

68 §.

De väljare, som, då uppehåll i valet, jämlikt 58 §, göres eller valet skall sluta, äro tillstädes i vallokalen eller, om utrymme där saknas, å anvisad plats därintill men ej då hunnit delta i valet, äga rätt att avlämna sina valsedlar.

69 §.

När alla, som vid det för valets slut fastställda klockslag äga tillträde till valet, avlämnat sina valsedlar, förklare ordföranden röstningen avslutad.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Omedelbart därefter uttagas valkuverten ur valurnan och räknas öppnade. I det protokoll, som i överensstämmelse med vid denna lag fogat formulär med däri gjorda anvisningar skall föras vid förrättningen, antecknas antalet valkuvert. Jämväl räknas och upptages i protokollet antalet av de personer, som enligt anteckningarna i röstlängden deltagit i valet.

Valkuverten inläggas härefter i ett eller flera hållfasta omslag, som omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill. De sålunda äsatta sigillen skola därefter i protokollet avtryckas. Därjämte skall i protokollet angivas antalet omslag, vari valkuverten inlagts.

70 §.

Sedan valprotokollet upplästs och dess riktighet bekräftats av ordföranden och två av de närvarande, avslutas valförrättningen med tillkännagivande av tid och ställe, som blivit utsatt för rösternas sammanräknande.

Valförrättaren insände därefter ofördröjligen till Konungens befallningshavande dels det eller de förseglade omslag, vari valkuverten äro inlagda, dels ock valprotokollet och röstlängden. Sker insändandet med allmänna posten, skall försändelsen assureras.

76 §.

Det åligger Konungens befallningshavande att i god tid före röstsammanräknandet tillse, att valprotokoll, röstlängd och omslag, innehållande valkuvert, inkommit från alla valdistrikt, samt, där så ej skett, från församlig valförrättare infordra vad som felas. Konungens befallningshavande verkställe även förberedande granskning av nämnda handlingar. Befinnas dessa därvid icke vara i behörigt skick, införskaffe Konungens befallningshavande, där så prövas nödigt, på lämpligt sätt erforderliga upplysningar rörande anledningen härtill.

Då valsedelsförsändelse, varom i 74 § sägs, ankommit till Konungens befallningshavande, skall anteckning därom med uppgift å dagen för ankomsten ske i bok, som för ändamålet upplagts. Försändelserna förvaras under läs.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

78 §.

Efter det protokollen från de särskilda valdistrikten upplästs, de innerkuvert, som nedlagts i en urna, uttagits ur denna, samt valsedlarna uttagits ur dessa kuvert och ur de från valförrättarna insända valkuverten och granskats, pröve Konungens befallningshavande valsedlarnas giltighet och meddele de beslut, vartill valsedlarna och protokollen, med hänsyn jämväl till enligt 76 § inhämtade upplysningar, må giva anledning.

79 §.

Ogill är valsedel:
till vilken använts annat än vitt papper;

å vilken finnes något kännetecken, som kan antagas vara med avsikt där anbragt;

vilken upptager partibeteckning å annat ställe än ovanför namnen.

Finnas i ett kuvert två eller flera valsedlar och äro de alla lika, gälle de såsom en valsedel; äro icke samtliga valsedlar i kuvertet lika, vare de alla ogilla.

79 §.

Ogill är valsedel:
till vilken använts annat än vitt papper;

å vilken finnes något kännetecken, som kan antagas vara med avsikt där anbragt;

vilken upptager partibeteckning å annat ställe än ovanför namnen.

Finnas i ett valkuvert två eller flera valsedlar, vare de alla ogilla.

Denna lag träder i kraft den dag, då det vilande förslaget till ändrad lydelse av §§ 6, 7, 9, 16, 19, 21 och 24 riksdagsordningen och till övergångsstadgande däri, efter att hava av riksdagen antagits, varder av Konungen gillat.

Formulär.

Formulär till protokoll vid riksdagsmannaval.

Protokoll i N. N. valdistrikt vid val av
ledamot i riksdagens andra kammare å — — —
(vallokalen) i — — — (orten) den — — —
(dag, månad och år).

Till förrättande av det riksdagsmannaval, som blivit utsatt att hållas
härstädes denna dag, sammanträdde klockan — — — den för sådant ändamål
utsedda valnämnd (eller i stad, som utgör ett valdistrikt: »stadens magistrat»;
eller i stad, som består av flera valdistrikt: »magistratens deputerade»).

— — — — — — — — — — — — — — — ¹⁾
Valet fortgick till klockan — — — eftermiddagen med uppehåll — — — ²⁾
— — — — — — — — — — — — — — — ³⁾

Vid valet avlämnades i vederbörlig ordning — — — ⁴⁾ valkuvert. Antalet
av de personer, som enligt anteckningarna i röstlängden deltagit i valet, ut-
gjorde — — — ⁴⁾

— — — — — — — — — — — — — — — ⁵⁾
Samtliga valkuvert inlades i — — — ⁴⁾ omslag, vilket (vilka) förseglades
med — — — ⁶⁾ sigill, som här nedan finnas avtryckta.
— — — — — — — — — — — — — — — ⁷⁾

Vid protokollet
N. N.

(Avtryck
av
sigill)

(Avtryck
av
sigill)

Att detta protokoll vid valförrättningen upplästs och befunnits riktigt,
bekräftas.

N. N.

Ordförande vid valet.

N. N.

N. N.

Anvisningar:

- 1) Har valet till följd av gudstjänst ej kunnat börja å bestämd tid, varde det här
anmärkt.
- 2) Här angives tiden, varunder uppehåll i förrättningen, även på grund av gudstjänst,
ägt rum.

- 3) Har någon förvägrats att utöva rösträtt, varde det, med tydligt angivande av personens namn och orsaken till denna vägran, här anmärkt.
- 4) Antalet.
- 5) Skulle antalet valkuvert icke vara lika med antalet personer, som enligt anteckningarna i röstlängden deltagit i valet, angives här sannolika anledningen till detta förhållande.
- 6) Antalet, som skall vara *minst två*.
- 7) Här upptages vad i övrigt förekommit av beskaffenhet att bära i protokollet antecknas.

Stockholm den 14 juni 1920.

På konstitutionsutskottets vägnar:

SAM. CLASON.
